

Иностране инвестиције

Под страним директним инвестицијама (енгл. Foreign Direct Investment – FDI)

подразумева се

инвестирање капитала стране компаније, или појединца ради обављања профитабилне делатности на територији једне државе.

Стране директне инвестиције представљају веома значајан облик финансирања глобалне економије. Практично, данас су оне основни механизам глобализације светске привреде, преузимајући улогу кључног развојног фактора сваке државе.

Разликујемо следеће облике међународног кретања капитала:

- Као зајмовни капитал
- портфолио инвестиције
- директне инвестиције

У оквиру њих стране директне инвестиције су веома заступљене у:

- финансирању глобалне светске привреде и
- финансирању националних привреда земаља, а нарочито уколико су у питању земаље у развоју и земаље у транзицији где су оне примарни облик финансирања.

Као најбржи начин развоја једне земље и региона добродошле су и у најразвијенијим земљама света.

За државу у коју се улаже, стране директне инвестиције значе отварање нових радних места, повећање извоза и покретање привредног раста и развоја.

С друге стране, директне инвестиције, као облик улагања страног капитала, омогућавају инвеститору да стекне право својине, контроле и управљања по основу уложеног капитала. Осим освајања нових тржишта, инвестирање у

друге земље такође може да значи брже и повољније снабдевање сировинама, електричном енергијом, једноставнији транспорт, или приступ слободним економским зонама.

Страни инвеститор може да буде компанија, чије је седиште у иностранству, страном физичко лице, као и држављанин Србије са пребивалиштем у иностранству дужем од годину дана.

Подела страних директних инвестиција може бити извршена према неколико критеријума. Један од њих може бити подела на основне и посебне облике.

Према овом критеријуму:

- под основним облицима страних директних инвестиција подразумевају се
 - *гринфилд инвестиције* које подразумевају подизање потпуно новог погона, нових капацитета у иностраној земљи односно *оснивање предузећа*
 - *мерџери и аквизиције* подразумевају спајање (фузију) и куповину већинског или мањинског пакета акција (власништва) неког већ постојећег предузећа *стицање већинског удела у власништву* већ постојећег предузећа
 - *joint venture* инвестиције подразумевају заједничко улагање бар два партнера који стварају нови субјект који заједнички контролишу. Ово је инвестиција дугорочног карактера по принципу заједничка добит, заједнички ризик. Такво улагање има две форме; отварање новог заједничког погона или куповина погона од стране једног улагача који тиме повећава свој удео.
- под посебним облицима страних директних инвестиција сматрају се:
 - *концесија* која подразумева куповину на одређени временски рок права на коришћење природног богатства или добра у општој употреби ради обављања делатности од општег интереса и
 - *В.О.Т. (Build-Operate-Transfer) послови* који подразумевају одобрење страном улагачу да изгради и користи одређени објекат, постројење или

погон, као и објекте инфраструктуре и комуникација, уз обавезу преношења власништва на државу по истеку уговора.

Једна од *класификација страних директних инвестиција*, која потиче од *Светске банке*, јесте подела према мотивима за инвестирање на основу које се могу одредити циљне групе инвеститора. Према овој подели, постоје:

- инвестиције које траже ресурсе,
- инвестиције које траже природне ресурсе као што су руде, сировине или пољопривредни производи;
- инвестиције које траже јефтину или специјализовану радну снагу;
- инвестиције које траже тржиште;
- инвестиције које долазе на тржишта одакле је увоз одређених производа висок;
- инвестиције које прате кретање својих купаца – великих компанија;
- инвестиције које прате одређене трендове на тржишту и ангажују локалне добављаче;
- инвестиције које траже повећање продуктивности производње, што подразумева рационализацију производње, или повезивање производних операција са другим компанијама у циљу смањења трошкова и/или специјализације производње;
- инвестиције које траже већ постојеће капацитете како би задржале и промовисале дугорочне циљеве своје компаније (оне су окренуте, пре свега, приватизацији и аквизицији, јер куповином постојећих компанија задржавају производни програм и постојеће тржиште).

Највеће извознице капитала у свету су Кина, јапан и Немачка, а највеће увознице капитала САД, Велика Британија Италија и Шпанија.